

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма

«Друга іноземна мова 10-12 класи»
(основний рівень)

для закладів профільної середньої освіти

Автори: Шаленко О.П., Коваленко О.Я., Трифан М.С., Терентьєва Г.П.,
Арцимеєва Д.В., Рацюк О.І.

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 №1192)

Зміст

1. Передні зауваги	3
1.1. Мета профільної середньої освіти та завдання другої іноземної мови	3
1.2. Загальна організація комунікативної мовленнєвої діяльності.....	3
2. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) та наскрізні вміння	5
3. Організація мовленнєвої діяльності, загальні та конкретні обов'язкові (очікувані) результати навчання.....	14
3.1. Спосіб спілкування – Сприймання	14
3.2. Спосіб спілкування – Взаємодія	17
3.3. Спосіб спілкування – Продукування.....	21
3.4. Очікувана мовна компетенція наприкінці 12 класу (рівень B1).....	24
3.5. Соціолінгвістична компетенція наприкінці 12 класу (рівень B1).....	24
4. Загальні характеристики ситуативного спілкування	25
4.1. Тематика ситуативного спілкування	25
4.2. Мовленнєві функції.....	26
4.3. Орієнтовний мовний інвентар – лексика (рівень B1).....	26
4.4. Орієнтовний мовний інвентар – граматика (рівень B1).....	27
4.4.1. Англійська мова.....	27
4.4.2. Іспанська мова	29
4.4.3. Німецька мова.....	30
4.4.4. Французька мова.....	32
5. Орієнтовний порядок планування навчання.....	34
6. Прикінцеві зауваги.....	35
7. Список використаних джерел.....	36

1. Передні зауваги

1.1. Мета профільної середньої освіти та завдання другої іноземної мови

Програма «Друга іноземна мова 10-12 класи» для закладів профільної середньої освіти, *далі* Програма, відповідає меті профільної середньої освіти та базується на ціннісних орієнтирах, зазначених у Державному стандарті профільної середньої освіти, *далі* Державний стандарт, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851.

У сучасному світі знання кількох мов є важливою конкурентною перевагою на ринку праці. Для багатьох професій знання другої іноземної мови є не лише пріоритетом, але й необхідністю, наприклад, у сфері міжнародних відносин, бізнесу, дипломатії, туризму та багатьох інших. Вивчення другої іноземної мови має великий вплив на особистісний розвиток здобувачів освіти та їхній подальший професійний шлях; сприяє поглибленню міжкультурної компетентності; допомагає краще розуміти світ і бути частиною міжнародної спільноти.

Навчання другої іноземної мови у старшій профільній школі за цією Програмою пропонується здобувачам освіти, які вивчали другу іноземну мову з п'ятого класу, і здійснюється на основному загальноосвітньому рівні, який передбачає опанування здобувачами освіти іншомовного досвіду, що забезпечує сформованість у них іншомовної комунікативної компетентності незалежного користувача мови. Наприкінці 12-го класу здобувачі освіти досягають рівня B1. Його характеризують результати навчальних досягнень у кожному способі спілкування, які узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Council of Europe, 2020, Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, available at www.coe.int/lang-cefr), *далі* CEFR

За потреби здобувачів освіти та наявних можливостей навчання другої іноземної мови може орієнтуватися на обраний профіль.

Обов'язкові результати навчання другої іноземної мови передбачають, що здобувач освіти:

1. Сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування.
2. Взаємодіє з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу засобами іноземної мови.
3. Надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою.

1.2. Загальна організація комунікативної мовленнєвої діяльності

Зміст навчання у старшій профільній школі забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на основі взаємопов'язаного опанування іноземної мови та культури народу, що

нею спілкується. Такий підхід зумовлює формування готовності здобувачів освіти до іншомовної міжкультурної комунікації у межах типових тем і ситуацій спілкування, пропонованих Програмою.

Класифікація комунікативної мовленнєвої діяльності та стратегій CEFR замінює традиційну модель чотирьох умінь (аудіювання, говоріння, читання, письмо), яка все більше виявляється недостатньою для охоплення складної реальності спілкування. Запропонована CEFR модель чотирьох способів спілкування: сприймання, продукування, взаємодія та медіація найближча до використання мови у реальному житті. Адже під час справжнього спілкування, зазвичай, одночасно може бути задіяно декілька способів.

Сприймання, продукування та взаємодія визначають відповідні групи результатів для оцінювання. Загальні та конкретні обов'язкові результати навчання у відповідних розділах Програми індексовані відповідно до Державного стандарту. Стратегії сприймання, продукування та взаємодії, окреслені у Державному стандарті та Програмі, є помічними. Вони вже передбачені у відповідних дескрипторах комунікативних мовленнєвих умінь і окремо не оцінюються.

2. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) та наскрізні вміння

Провідним засобом реалізації цілей старшої профільної школи є компетентнісний підхід до організації навчання на основі ключових компетентностей як очікуваного результату. Ключові компетентності, уміння, цінності та ставлення, а також компетентнісний потенціал мовно-літературної галузі загалом і зокрема іншомовної освіти визначає Державний стандарт.

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприймати інформаційні та художні тексти, розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію • висловлювати думки, почуття, погляди усно та письмово • використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах • дотримуватися культури мовлення і норм мовленнєвого етикету, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб • адаптуватися до змінюваних умов спілкування, розв'язувати нестандартні завдання з використанням відповідних комунікативних стратегій • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції, критично оцінювати їх. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • цінування української мови як чинника української національної та громадянської ідентичності • прагнення до ненасильницької комунікації • усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо державну • готовність до міжкультурного діалогу.
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприймати інформаційні та художні тексти, розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію • висловлювати думки, почуття, погляди усно і письмово рідною мовою • адаптуватися до умов спілкування в багатомовному середовищі з використанням потенціалу рідної мови і відповідних комунікативних стратегій, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб.

	<p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> цінування рідної мови як чинника національної та громадянської ідентичності усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо рідну. <p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> чітко висловлюватися в різних ситуаціях: висловлювати власні переконання, думки, пояснювати й розтлумачувати ідеї, інтереси та потреби, обстоювати позицію, заохочувати, обґрунтовувати, дискутувати, дебатувати, переконувати та вести переговори іноземною мовою відповідати комунікаційним вимогам, що виникають у міжкультурних ситуаціях, користуючись не однією, а кількома мовами або спільною мовою визначати багатоманітні форми висловлювання думок і комунікаційні умовності (вербальні та невербальні) під час спілкування в різних соціальних групах та з представниками інших культур долати непорозуміння в спілкуванні іноземною мовою, наприклад, через прохання повторити чи переформулювати, переглянути або спростити незрозумілу фразу діяти як мовний посередник під час міжкультурного обміну, вміти перекладати, тлумачити, пояснювати, тобто допомагати людям зрозуміти та оцінити особливості тих, хто має іншу культурну належність використовувати власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов пояснювати роль/значення мовних явищ і системи понять, за допомогою яких формується картина світу носіїв іноземної мови використовувати за потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> готовність та впевненість щодо вступу у міжкультурний діалог з тими, хто має іншу культурну належність розуміння важливості опанування іноземних мов для міжкультурного діалогу, особистісного розвитку та професійної самореалізації відкритість до вивчення іноземних мов та готовність ними спілкуватися дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, усвідомлення та врахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> розуміння потреби популяризації України у світі засобами іноземних мов.
Математична компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем прагнення висловлюватися логічно, точно й послідовно.
Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів іноземної мови формулювати тезу і добирати аргументи для її підтвердження описувати іноземною мовою природні явища, технології, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини сприймати, аналізувати та критично оцінювати інформаційні тексти зі сфери природничих наук, техніки і технологій, виокремлювати важливу інформацію заохочувати і мотивувати членів групи співпрацювати та допомагати один одному заради досягнення спільних цілей <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
Інноваційність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> презентувати іноземною мовою власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення мобілізувати ресурси включно з нематеріальними і цифровими через комунікацію для провадження інноваційної діяльності, зокрема в професійній сфері ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема і в ситуаціях неоднозначності та непевності ініціювати теми для опрацювання та проблеми для розв'язування під час вивчення іноземних мов напрацьовувати спільні принципи, на яких може ґрунтуватися згода між співрозмовниками, шукати варіанти розв'язання конфліктів, якщо вони виникають.

	<p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб • розуміння того, як власні припущення, суб'єктивні судження, сприйняття, переконання та тлумачення пов'язані з конкретною мовою • віра у власну здатність організувати та реалізувати діяльність, необхідну для досягнення певних цілей, і долати перешкоди, що можуть виникнути • впевненість у здатності долати нові виклики.
<p>Екологічна компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати потенціал текстів іноземною мовою (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо висвітлення діяльності людини як частини природи • використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів • формувати екологічну культуру та сприяти сталому розвитку суспільства • розвивати екологічне мислення під час опрацювання тем, текстів, новин, комунікативних ситуацій, аудіо- та відеоматеріалів іноземною мовою • пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування і поширення ідей сталого розвитку суспільства • відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки • розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх розв'язання за допомогою іноземної мови.
<p>Інформаційно-комунікаційна компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати різні види сприймання текстів іноземною мовою, зокрема художніх текстів, медіатекстів, для пошуку, обробки, аналізу й добору інформації • діяти за алгоритмом у процесі складання плану виконання комунікативних завдань • комунікувати грамотно та безпечно в інформаційному просторі • розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації • розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм • використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж • створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами • застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для пошуку, обробки, аналізу та підготовки інформації відповідно до поставлених завдань.

	<p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • задоволення пізнавального інтересу в іншомовному інформаційному середовищі • прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі • готовність дотримуватися засад академічної доброчесності • прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій • прагнення збагачувати власний читацький і мовленнєвий досвід • готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету.
<p>Навчання впродовж життя</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення • використовувати ефективні прийоми вивчення іноземної мови з урахуванням власного стилю навчання • постійно збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових • проводити самооцінку результатів діяльності, рефлексію • користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах • самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її • організовувати свій час і навчальний простір • обмінюватися корисними знаннями, досвідом та експертною оцінкою з групою та заохочувати до цього інших. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію • руйнування власних мовних і комунікативних бар'єрів, усвідомлення і подолання стереотипів • розуміння ролі читання текстів, зокрема художніх текстів, медіатекстів українських і зарубіжних авторів, для гармонійного розвитку та самовдосконалення • прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід • самомотивація, стійкість та впевненість у досягненні успіхів у вивченні іноземних мов • критичне розуміння власного бачення світу, його когнітивних, емоційних, мотиваційних аспектів та упереджень • усвідомлення власних емоцій, почуттів та мотивації, зокрема в контексті спілкування та співпраці з іншими людьми • розуміння меж власної компетентності.

<p>Громадянські та соціальні компетентності</p>	<p style="text-align: center;">Громадянські компетентності</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аргументовано і грамотно висловлювати засобами іноземної мови власну громадянську позицію, керуючись принципами об'єктивності та справедливості, виявляючи громадянську стійкість та українську національну та громадянську ідентичність • використовувати комунікативні вміння та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу • уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях • критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції в європейському ціннісному контексті • застосовувати здобуті в мовно-літературній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах, зокрема художніх текстах, медіатекстах українських і зарубіжних авторів • шанування української культури, бажання пізнавати культури інших народів і критично осмислювати їх надбання • збереження суспільно-державних (національних) цінностей України, повага до права кожного народу на свою культуру, шанобливе ставлення до інших культур, якщо їх надбання не завдає шкоди українським національним цінностям та інтересам • відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мов і літератур та здійснення міжкультурної комунікації • утвердження права на власну думку. <p style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі • дотримуватися засад ненасильницької комунікації • враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби • враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб • застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним і маніпулятивним впливам, що є загрозою для здоров'я
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості • виявляти в текстах, зокрема художніх текстах, медіатекстах українських і зарубіжних авторів, соціально важливий зміст • визнавати наявність конфліктів, що виникають у групі, зокрема виявляти емоційні ознаки визрівання конфлікту в самому собі та в інших, а також відповідно реагувати на конфліктні ситуації, використовуючи мирні засоби та діалог. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів іноземної мови • усвідомлення взаємозалежностей • прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів.
Культурна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати іноземну мову для духовного, культурного та національного самовираження • читати, аналізувати та інтерпретувати тексти іноземною мовою, зокрема художні тексти, медіатексти українських і зарубіжних авторів, сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в текстах • використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду • створювати тексти іноземною мовою з вираженням власних ідей, досвіду та почуттів і використанням відповідних мовних засобів • добирати тексти, зокрема художні тексти, медіатексти, для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визнання того, що культурне різноманіття та плюралізм думок, світоглядів і практик корисні для суспільства й сприяють збагаченню всіх членів суспільства • визнання того, що кожна людина має право бути «іншою», обирати власні перспективи, погляди, переконання та думки • цікавість, інтерес до відкриття та чутливість до культурної багатоманітності, світогляду, переконань, цінностей та практик, що відрізняються від власних • емоційна налаштованість на взаємодію з людьми, що сприймаються як інакші • готовність шукати або використовувати можливості долучитися, співпрацювати та взаємодіяти на рівних умовах із тими, хто має іншу культурну належність • потреба в читанні художньої літератури іноземною мовою для задоволення і рефлексії над прочитаним • зацікавленість світовими культурними здобутками.

<p>Підприємливість і фінансова грамотність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ініціювати усну, писемну та онлайн-взаємодію іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації • презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло, грамотно, з використанням доцільних виражальних засобів • використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень • описувати іноземною мовою особисті вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, розвитку підприємницьких і соціальних ініціатив • пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів • обговорювати і планувати доходи та витрати за допомогою ефективних комунікативних стратегій • використовувати поширені фінансові документи. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність брати відповідальність за себе та інших осіб • відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку • розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі • усвідомлення важливості опанування іноземної мови для забезпечення добробуту та фінансового успіху • готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів.
--	--

Ключові компетентності формуються разом засобами всіх навчальних предметів і є метапредметними. Основою для їх формування є наскрізні вміння, а саме:

- 1) читання з розумінням реалізується через уміння сприймати письмовий текст (див. дескриптори мовленнєвих умінь у Розділі 3.1.)
- 2) висловлення власної думки усно й письмово реалізується через продуктивні мовленнєві активності (див. дескриптори мовленнєвих умінь у Розділі 3.3.)
- 3) критичне та системне мислення передбачає опанування здобувачами освіти таких умінь: розуміти та аналізувати зв'язки між ідеями, оцінювати ідеї, аргументи та варіанти
- 4) логічне обґрунтування позиції на додаток до умінь пункту 3) передбачає ще й уміння синтезувати ідеї та інформацію
- 5) творча діяльність, що передбачає креативне мислення, реалізується в уміннях створювати новий зміст із власних ідей або інших джерел та використовувати новостворений зміст для розв'язування проблем та прийняття рішень
- 6) ініціативність реалізується через уміння, описані у попередніх і наступних пунктах
- 7) конструктивне керування емоціями потребує таких умінь: розпізнавати та розуміти емоції, керувати власними емоціями, відчувати емоційний стан інших людей і налагоджувати взаємини

- 8) оцінювання ризиків передбачає вміння розрізняти прийнятні та неприйнятні ризики, зважаючи на істотні чинники (див. також пункти 3 та 4)
- 9) прийняття рішень реалізується через уміння, описані в пунктах 3, 4 та 8
- 10) розв'язування проблем потребує конструктивного аналізу ситуацій та визначення проблеми, пошуку потрібної інформації, обґрунтування гіпотези (див. також пункти 3, 4 та 8)
- 11) співпраця та спілкування з іншими охоплює такі вміння: брати на себе особисту відповідальність за власний внесок у групове завдання; дослуховуватися до думок інших та конструктивно реагувати на їхню діяльність; керувати розподілом завдань у проєкті; працювати у напрямі рішень, пов'язаних із завданням; використовувати мовні засоби та стиль відповідно до контексту; керувати спілкуванням; брати участь у спілкуванні з належною впевненістю та чіткістю.

Розвиток наскрізних умінь не обмежується окремими завданнями або певними етапами уроку, натомість має наскрізний характер, тож очікується, що вчителі створюватимуть сприятливі умови, віддаючи перевагу особистісно- та діяльнісно-зорієнтованому навчанню та добираючи сучасні технології, методи, прийоми. Вивчення другої іноземної мови окрім розвитку комунікативних мовленнєвих умінь забезпечує послідовне та поступове набуття учнями наскрізних умінь.

3. Організація мовленнєвої діяльності, загальні та конкретні обов'язкові (очікувані) результати навчання

Мовленнєва діяльність для розвитку комунікативної мовленнєвої компетенції організовується через способи спілкування, у яких здійснюються комунікативні мовленнєві активності, що потребують відповідних мовленнєвих умінь. Загальні та конкретні результати навчання упорядковані за моделлю організації комунікативної мовленнєвої діяльності. Програма є рамковою, а тому проміжні результати за класами визначають учителі, орієнтуючись на конкретні обов'язкові результати.

3.1. Спосіб спілкування – Сприймання

Сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування [ІНОД 1]

Сприймання означає отримання та обробку вхідної інформації, тобто відображення вираженого значення та припущення щодо відвертого чи прихованого комунікативного наміру.

Сприймання усної інформації. Під час сприймання на слух користувач мови отримує та обробляє інформацію від однієї/кількох осіб наживо або у записі. Складниками цієї активності є розуміння розмови між іншими людьми, слухання наживо, розуміння оголошень та інструкцій, розуміння аудіоносіїв інформації та записів.

Сприймання письмового тексту (розуміння прочитаного). Під час зорового сприймання користувач мови отримує та обробляє інформацію з друкованих/написаних текстів, створених однією або кількома особами. Вибір способу читання залежить від наміру та жанру тексту. Складниками зорового сприймання є: читання листів/повідомлень, читання для орієнтування, читання для інформації та аргументації, читання інструкцій, читання для дозвілля.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень B1)
Сприймає усну інформацію [ІНОД 1.1]	Розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.1]	Стежить за основним змістом розгорнутої дискусії, якщо мовлення чітке та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.1-1]
		Розпізнає ситуації, під час яких люди не погоджуються або коли в когось є проблема чи непорозуміння, і може використовувати запам'ятовані прості вирази (наприклад, «Я розумію» або «З тобою все гаразд?»), щоб висловити співчуття. [12 ІНОД 1.1.1-2]

	<p>Розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.2]</p>	<p>Визначає основний зміст простих коротких висловлювань на знайомі теми, зокрема простого висловлювання однієї особи, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.2-1]</p>
		<p>Співвідносить інформацію, сприйняту на слух, під час простої, добре структурованої презентації із слайдами, конкретними прикладами або діаграмами, розуміє пояснення до неї. [12 ІНОД 1.1.2-2]</p>
	<p>Розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.3]</p>	<p>Розпізнає просту технічну інформацію, зокрема інструкції до побутових приладів. [12 ІНОД 1.1.3-1]</p>
		<p>Виконує детальні інструкції. [12 ІНОД 1.1.3-2]</p>
		<p>Розуміє оголошення в аеропортах, на вокзалах, у транспорті, якщо мовлення чітко та в повільному темпі, а сторонній шум мінімальний. [12 ІНОД 1.1.3-3]</p>
	<p>Розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.4]</p>	<p>Визначає основний зміст випусків телевізійних новин і нескладного матеріалу на знайомі теми, записаного на аудіоносії, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.4-1]</p>
		<p>Розпізнає основний зміст і окремі деталі усних повідомлень, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.4-2]</p>
	<p>Сприймає усну інформацію у відеозаписах, телевізійних програмах або фільмах, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.5]</p>	<p>Розуміє зміст фільмів, якщо з подій і вчинків героїв можна отримати уявлення про сюжет, а мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.5-1]</p>
		<p>Визначає основний зміст телевізійних програм на знайомі теми, якщо мовлення чітко та в повільному темпі. [12 ІНОД 1.1.5-2]</p>
	<p>Сприймає письмовий текст [ІНОД 1.2]</p>	<p>Розуміє прочитану особисту кореспонденцію. [12 ІНОД 1.2.1]</p>
<p>Виокремлює інформацію про події та емоції із прочитаних простих особистих листів, листівок, зокрема онлайн-повідомлень. [12 ІНОД 1.2.1-2]</p>		
<p>Розпізнає зміст стандартної кореспонденції та онлайн-дописів, що стосуються сфери власних інтересів. [12 ІНОД 1.2.1-3]</p>		

Розуміє письмовий текст, швидко знаходить потрібні деталі (читання для орієнтування) [12 ІНОД 1.2.2]	Здійснює пошук інформації в тексті, пов'язаному із повсякденним життям (листи, брошури). [12 ІНОД 1.2.2-1]
	Сприймає важливу інформацію, розміщену на упаковках, інструкціях (приготування їжі, вживання лікарських засобів тощо). [12 ІНОД 1.2.2-2]
	Встановлює відповідність короткої анотації визначеній темі статті. [12 ІНОД 1.2.2-3]
	Виокремлює важливу інформацію у простих, чітко структурованих рекламних оголошеннях, якщо в них небагато аббревіатур. [12 ІНОД 1.2.2-4]
Сприймає прочитаний текст, виокремлює інформацію та аргументацію. [12 ІНОД 1.2.3]	Виокремлює основний зміст простих статей на знайомі теми. [12 ІНОД 1.2.3-1]
	Розпізнає більшу частину фактичної інформації на знайомі теми, якщо має достатньо часу для повторного читання. [12 ІНОД 1.2.3-2]
	Визначає основний зміст стислих описів на інформаційних дошках, зокрема на виставках, у музеях. [12 ІНОД 1.2.3-3]
Читає прості чіткі інструкції [12 ІНОД 1.2.4]	Установлює послідовність виконання простих чітких інструкцій до побутових приладів, приготування їжі, інструкцій з техніки безпеки (зокрема інструкцій у громадському транспорті або з використання електроприладів). [12 ІНОД 1.2.4-1]
Добирає та читає тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування [12 ІНОД 1.2.5]	Розпізнає докладний опис місць, подій, почуттів і планів у прочитаних оповіданнях, путівниках і журнальних статтях, якщо мовні засоби часто вживані в повсякденному спілкуванні. [12 ІНОД 1.2.5-1]
	Знаходить інформацію в щоденнику мандрівника щодо подій, особистого досвіду та відкриттів під час подорожі. [12 ІНОД 1.2.5-2]
	Розпізнає фабулу оповідань, простих новел із чіткою сюжетною лінією, за потреби користується словником. [12 ІНОД 1.2.5-3]

Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та письмового тексту [ІНОД 1.3]	Ідентифікує окремі факти і здогадується про значення невідомих слів із контексту. [12 ІНОД 1.3.1]	Співвідносить зміст частини тексту із змістом тексту в цілому, використовує структуру і засоби зв'язності тексту для кращого розуміння аргументації. [12 ІНОД 1.3.1-1]
		Визначає із контексту значення окремих невідомих слів і зміст речення в цілому, якщо обговорювана тема знайома. [12 ІНОД 1.3.1-2]
		Робить висновки або прогнози щодо змісту прочитаного тексту за заголовком. [12 ІНОД 1.3.1-3]
		Передбачає послідовність подій, ґрунтуючись на прочитаному початку розповіді. [12 ІНОД 1.3.1-4]
		Дотримується послідовності аргументації або подій у розповіді, зважаючи на засоби зв'язності тексту. [12 ІНОД 1.3.1-5]
		Здогадується про значення невідомих слів у письмовому тексті шляхом виявлення їх частин. [12 ІНОД 1.3.1-6]

3.2. Спосіб спілкування – Взаємодія

Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі онлайн засобами іноземної мови [ІНОД 2]

До взаємодії залучаються дві або більше сторін, які спільно створюють зміст. Під час міжособистісної взаємодії генерується мовлення, яке виконує міжособистісні функції та функції співпраці й обміну інформацією. Взаємодія може бути усною, писемною та онлайн.

Усна взаємодія. Усна взаємодія передбачає розуміння співрозмовника; участь у бесіді/розмові, неформальних обговореннях (з друзями), формальних обговореннях (збори, офіційні зустрічі); цілеспрямовану співпрацю (приготування їжі, підготовка заходу тощо); отримання товарів та послуг; обмін інформацією; участь в інтерв'ю як інтерв'юер або респондент; використання телекомунікацій.

Письмова взаємодія. Письмова взаємодія – це інтерактивне спілкування за допомогою письма. Їй притаманні листування та обмін записками, повідомленнями. У письмовій взаємодії мова подібна до усної. До того ж більшість інтерактивних ситуацій допускають деякі помилки або плутанину, але мають певну контекстну підтримку. Зазвичай є можливість використовувати такі стратегії взаємодії, як прохання про роз'яснення або допомогу у формулюванні та залагоджування непорозумінь. Зрештою, вимога створювати ретельно структуровані, правильні тексти є менш пріоритетною.

Онлайн-взаємодія. Онлайнове спілкування завжди здійснюється за допомогою певного пристрою і воно навряд чи коли-небудь буде таким самим,

як спілкування віч-на-віч. З'явилися нові властивості групової взаємодії в мережі «Інтернет», які можуть значно відрізнятися від звичної поведінки користувача мови під час усного мовлення або письма. Наприклад, доступ до ресурсів, які спільно використовуються в режимі реального часу. З іншого боку, можуть виникнути непорозуміння, які під час онлайн-взаємодії не помічаються (і не виправляються) одразу, на відміну від того, як це часто трапляється під час спілкування віч-на-віч.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень В1)
Здійснює усну взаємодію [ІНОД 2.1]	Бере участь у бесіді, дискусії на теми, що стосуються сфери власних інтересів, або теми, пов'язаної із повсякденним життям, використовуючи прості мовленнєві засоби, демонструє розуміння співрозмовника в передбачуваних повсякденних ситуаціях. [12 ІНОД 2.1.1]	Вступає без підготовки в розмову на знайому тему. [12 ІНОД 2.1.1-1]
		Підтримує розмову або дискусію, окремі висловлення в яких не є зрозумілими. [12 ІНОД 2.1.1-2]
		Висловлює власні погляди і думки та запитує про погляди і думки співрозмовника, обговорюючи теми, що стосуються сфери власних інтересів. [12 ІНОД 2.1.1-3]
		Висловлює свої думки щодо розв'язання практичних проблем із урахуванням емоційного стану співрозмовників. [12 ІНОД 2.1.1-4]
		Запрошує інших учасників групи долучитися до дуже простих завдань, використовуючи короткі прості фрази, підготовлені заздалегідь. [12 ІНОД 2.1.1-5]
		Зазначає, що розуміє, і запитує, чи розуміють інші учасники групи. [12 ІНОД 2.1.1-6]
		Сприяє міжкультурному обміну, демонструючи доброзичливе ставлення і зацікавленість простими словами і невербальними сигналами, запрошуючи інших долучитися до взаємодії. [12 ІНОД 2.1.1-7]
	Цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником. [12 ІНОД 2.1.2]	Повторює частину сказаного співрозмовником, щоб пересвідчитись у взаєморозумінні. [12 ІНОД 2.1.2-1]
		Висловлює припущення щодо можливого вирішення питання, наводячи аргументи і пояснення. [12 ІНОД 2.1.2-2]
		Просить співрозмовника висловитися щодо подальших дій. [12 ІНОД 2.1.2-3]

		<p>Висловлює ідею та запитує, що думають інші учасники групи, використовуючи дуже прості слова і фрази, за умови, що їх можна підготувати заздалегідь. [12 ІНОД 2.1.2-4]</p>
		<p>Використовує прості окремі слова і невербальні сигнали, щоб показати інтерес до ідеї, головної думки повідомлення. [12 ІНОД 2.1.2-5]</p>
	<p>Усно взаємодіє з іншими особами для отримання товарів і послуг. [12 ІНОД 2.1.3]</p>	<p>Орієнтується в більшості ситуацій, які можуть виникнути під час подорожі: заповнення анкети, замовлення страв тощо, за потреби спілкується з відповідним персоналом. [12 ІНОД 2.1.3-1]</p>
		<p>Орієнтується в типових ситуаціях або таких, що виходять за межі стандартних (у крамниці, на пошті). [12 ІНОД 2.1.3-2]</p>
		<p>Просить пояснити відмінність між двома або кількома аналогічними товарами в крамниці, щоб обрати один із них, за потреби ставить уточнювальні запитання. [12 ІНОД 2.1.3-3]</p>
	<p>Обмінюється інформацією на теми, пов'язані із повсякденним життям, використовуючи прості мовні засоби. [12 ІНОД 2.1.4]</p>	<p>Знаходить і передає просту фактичну інформацію. [12 ІНОД 2.1.4-1]</p>
		<p>Запитує, як дістатися до певного місця, і розуміє детальні пояснення. [12 ІНОД 2.1.4-2]</p>
		<p>Дає пораду щодо розв'язання простих ситуацій відповідно до своєї компетентності. [12 ІНОД 2.1.4-3]</p>
		<p>Передає з однієї мови іншою особисті дані інших людей (з їхнього дозволу) і дуже просту передбачувану інформацію, якщо інші учасники розмови допоможуть. [12 ІНОД 2.1.4-4]</p>
<p>Здійснює письмову взаємодію [ІНОД 2.2]</p>	<p>Взаємодіє письмово, надає просту актуальну інформацію в особистих листах. [12 ІНОД 2.2.1]</p>	<p>Пише особисті листи, детально описує власний досвід, почуття і події. [12 ІНОД 2.2.1-1]</p>
		<p>Пише прості листи та електронні повідомлення фактологічного характеру, зокрема запитує інформацію, надає її чи просить підтвердити. [12 ІНОД 2.2.1-2]</p>
		<p>Пише прості заявки з обмеженою кількістю уточнювальних деталей. [12 ІНОД 2.2.1-3]</p>

	<p>Взаємодіє через написання записок, повідомлень і заповнення бланків [12 ІНОД 2.2.2]</p>	<p>Пише записки, що передають необхідну інформацію друзям, працівникам сфери обслуговування, учителям та іншим особам, у доступній формі пояснюючи те, що вважає важливим. [12 ІНОД 2.2.2-1]</p> <p>Записує телефонні повідомлення, що складаються із кількох пунктів, якщо співрозмовник диктує їх чітко, із розумінням ставиться до рівня опанування мови співрозмовником. [12 ІНОД 2.2.2-2]</p>
<p>Здійснює онлайн-взаємодію [ІНОД 2.3]</p>	<p>Здійснює онлайн-взаємодію у формі розмови та дискусії [12 ІНОД 2.3.1]</p>	<p>Ініціює, підтримує та завершує прості онлайн-дискусії на знайомі теми, робить паузи під час спілкування в режимі реального часу. [12 ІНОД 2.3.1-1]</p> <p>Розміщує прості дописи на знайомі теми під час онлайн-дискусій, які стосуються сфери власних інтересів, готує текст і використовує онлайн-інструменти (зокрема, словники) для перевірки правильності написаного. [12 ІНОД 2.3.1-2]</p> <p>Розміщує в мережі «Інтернет» дописи про особистий досвід, почуття і події, детально відповідає на коментарі. [12 ІНОД 2.3.1-3]</p>
	<p>Цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя. [12 ІНОД 2.3.2]</p>	<p>Здійснює онлайн-співпрацю та обмін, який вимагає простого роз'яснення важливих деталей, зокрема реєструється на навчальний курс, екскурсію, захід. [12 ІНОД 2.3.2-1]</p> <p>Здійснює онлайн-взаємодію із співрозмовником або невеликою групою, яка працює над проєктом, за наявності засобів візуалізації (зображення, статистичні дані, графіки), які ілюструють поняття, пов'язані із завданням. [12 ІНОД 2.3.2-2]</p> <p>Виконує інструкції та ставить запитання або просить роз'яснення, щоб виконати спільне онлайн-завдання. [12 ІНОД 2.3.2-3]</p>

Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (в усній і письмовій формі та онлайн-взаємодії) [ІНОД 2.4]	Ініціює, підтримує та закінчує розмову і просту дискусію. [12 ІНОД 2.4.1]	Долучається до дискусії на теми, пов'язані із повсякденним життям, використовує відповідні мовні засоби. [12 ІНОД 2.4.1-1]
		Ініціює, підтримує та закінчує просту розмову на знайому тему, пов'язану із сферою власних інтересів. [12 ІНОД 2.4.1-2]
	Ставить запитання під час виконання спільного завдання. [12 ІНОД 2.4.2]	Використовує власний мовленнєвий досвід і комунікативні стратегії, щоб підтримувати розмову чи дискусію. [12 ІНОД 2.4.2-1]
		Узагальнює основну думку, висловлену під час дискусії. [12 ІНОД 2.4.2-2]
		Повторює частину висловлення співрозмовника для підтвердження взаєморозуміння і дотримання послідовності розмови. [12 ІНОД 2.4.2-3]
	Запрошує співрозмовника до спілкування. [12 ІНОД 2.4.2-4]	
Просить уточнити, роз'яснити деталі отриманої інформації. [12 ІНОД 2.4.3]		Запитує про додаткові деталі та просить роз'яснення у співрозмовників, щоб підтримувати розмову. [12 ІНОД 2.4.3-1]
		Просить співрозмовника уточнити, деталізувати висловлену думку. [12 ІНОД 2.4.3-2]

3.3. Спосіб спілкування – Продукування

Надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою [ІНОД 3]

Продукування передбачає усні та писемні активності. Продуктивні активності виконують важливу функцію в багатьох академічних і професійних сферах (наприклад, усні презентації, письмові дослідження та звіти) і мають надзвичайну соціальну цінність. Особливого значення набуває лінгвістична якість писемного твору, а також плавність і чіткість висловлювання в реальному часі, особливо під час звернення до публіки.

Усне продукування. Для усного продукування характерними є такі уміння: тривала промова – опис власного досвіду, надання інформації, обґрунтування власної думки (наприклад, під час дебатів); публічні оголошення; звернення до публіки.

Письмове продукування. Складниками письмового продукування є творче письмо та доповіді й нариси.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень В1)
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позицію (усне продукування) [ІНОД 3.1]	Розповідає про людей, навколишній світ і побут із урахуванням власного досвіду, висловлює свою думку [12 ІНОД 3.1.1]	Описує предмети, інтереси, упорядковуючи послідовність опису. [12 ІНОД 3.1.1-1]
		Описує різноманітні знайомі предмети, що входять до сфери власних інтересів, використовуючи прості мовні засоби. [12 ІНОД 3.1.1-2]
		Продукує прості розповіді, історії або описи. [12 ІНОД 3.1.1-3]
		Детально розповідає про власний досвід, описує власні почуття і враження. [12 ІНОД 3.1.1-4]
		Передає зміст книги або фільму і повідомляє про своє ставлення та почуття. [12 ІНОД 3.1.1-5]
	Надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу. [12 ІНОД 3.1.2]	Подає просту фактичну інформацію на знайомі теми. [12 ІНОД 3.1.2-1]
		Передає з однієї мови іншою просту, передбачувану інформацію про час і місце розташування, надану в коротких простих висловлюваннях. [12 ІНОД 3.1.2-2]
		Перераховує іноземною мовою імена, номери, ціни та іншу інформацію, яка викликає безпосередній інтерес в усних текстах іншою мовою, за умови, що артикуляція мовця дуже повільна і чітка, із повторенням. [12 ІНОД 3.1.2-3]
	Обґрунтовує власну думку, наводить додаткові аргументи і відповідні приклади під час тривалого монологу. [12 ІНОД 3.1.3]	Висловлює власну думку щодо питань, пов'язаних із повсякденним життям. [12 ІНОД 3.1.3-1]
		Стисло аргументує та пояснює власні думки, плани, дії. [12 ІНОД 3.1.3-2]
		Схвалює чи не схвалює дії іншої особи і аргументує свою думку. [12 ІНОД 3.1.3-3]
		Використовує прості слова, щоб висловити, які почуття викликав текст (зокрема літературний). [12 ІНОД 3.1.3-4]
	Виступає перед аудиторією із підготовленою промовою. [12 ІНОД 3.1.4]	Робить чітку, коротку презентацію на знайому тему, чітко пояснює основні питання. [12 ІНОД 3.1.4-1]
Відповідає на уточнювальні запитання, просить повторити, якщо темп мовлення швидкий. [12 ІНОД 3.1.4-2]		

Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позицію у письмовій формі (писемне продукування) [ІНОД 3.2]	Пише прості зв'язні тексти на знайомі теми, що входять до сфери власних інтересів, поєднує окремі короткі елементи письмового висловлювання, упорядковуючи послідовність опису. [12 ІНОД 3.2.1]	Пише прості, детальні повідомлення на знайомі теми, що входять до сфери власних інтересів. [12 ІНОД 3.2.1-1] Розповідає про свій досвід, описує почуття і реакції у формі простого зв'язного тексту. [12 ІНОД 3.2.1-2] Пише короткі доповіді у стандартному спрощеному вигляді із використанням фотографій та ілюстрацій, повідомляє поточну фактичну інформацію та аргументує свої дії. [12 ІНОД 3.2.1-3]	
	Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНОД 3.3]	Складає план усного або письмового висловлювання із використанням нового мовного та мовленнєвого матеріалу. [12 ІНОД 3.3.1]	Добирає та випробовує нові фрази і вирази, ініціюючи зворотний зв'язок. [12 ІНОД 3.3.1-1]
		Підтримує розмову, допомагаючи співрозмовникові дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал і враховуючи його емоційний стан. [12 ІНОД 3.3.2]	Характеризує предмет чи явище, для точного визначення якого слова не може пригадати. [12 ІНОД 3.3.2-1] Передає значення слова за допомогою іншого, яке означає щось схоже. [12 ІНОД 3.3.2-2]
Зауважує та виправляє власні мовні помилки, уникаючи непорозуміння. [12 ІНОД 3.3.3]		Виправляє помилки у вживанні часових форм, які призводять до непорозуміння, якщо співрозмовник акцентує увагу на проблемі. [12 ІНОД 3.3.3-1] Використовує інші стратегії під час побудови висловлювання для уникнення непорозуміння. [12 ІНОД 3.3.3-2]	

3.4. Очікувана мовна компетенція наприкінці 12 класу (рівень B1)

Мовний діапазон	
Загальний	Має належний лінгвістичний діапазон з достатнім лексичним запасом для висловлювання на такі теми, як сім'я, хобі та інтереси, подорож, останні новини тощо. Обмеженість лексики може спричиняти вагання, нерішучість, повторення, а іноді й труднощі у формулюваннях.
Лексичний	Має достатній словниковий запас для висловлювання з деякою нерішучістю на більшість повсякденних тем: сім'я, хобі та інтереси, навчання, подорож, останні новини тощо.
Граматичний	Вживає досить правильно поширені структури в передбачуваних ситуаціях.
Фонологічний	Вимова в цілому зрозуміла, інтонація та наголос апроксимовані як на рівні речення, так і на рівні слова.
Орфографічний	Пише зв'язні тексти, які є загалом зрозумілим. Правопис, пунктуація та макет здебільшого досить точні.

3.5. Соціолінгвістична компетенція наприкінці 12 класу (рівень B1)

Соціолінгвістична відповідність
Виконує та реагує на широкий спектр мовленнєвих функцій, використовуючи поширені засоби їх вираження в нейтральному реєстрі.
Усвідомлює основні правила ввічливості та діє у відповідності до них.
Усвідомлює і звертає увагу на найважливіші відмінності між звичаями, звичками, правилами поведінки, цінностями та ідеалами, характерними для власної спільноти та країни вивченої мови.

4. Загальні характеристики ситуативного спілкування

4.1. Тематика ситуативного спілкування

Модельна навчальна програма є рамковою, а отже, вона не обмежує діяльність педагогічних працівників у розподілі тем між класами, а також у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть опрацьовуватися інтегровано. Країнознавча тематика є наскрізною, тому до кожної теми, де це доречно, додаються активності та інформація, пов'язані з країнами виучуваної мови.

Тема	Контекст для моделювання комунікативної ситуації
Особисте життя	Особисті дані Домашні справи, побут та обов'язки Сімейні традиції та свята Друзі по листуванню Індивідуальність людини Автобіографія
Харчування	Приготування їжі Сервірування столу Кухонні прилади, посуд Способи обробки продуктів харчування
Дозвілля, спорт, здоров'я	Здоровий спосіб життя Активний відпочинок та види дозвілля Види спорту Спортивні змагання Відомі спортсмени Відвідування лікаря Симптоми поширених захворювань та лікарські засоби
Шкільне життя	Позакласні заходи Шкільні свята і традиції Сучасні типи шкіл в Україні та за кордоном Правила поведінки в шкільному колективі Запобігання булінгу
Молодіжна культура	Течії молодіжної культури Молодіжні організації Клуби за інтересами Молодіжна мода та особливі елементи одягу
Засоби масової інформації	Найпоширеніші засоби масової інформації Мережа «Інтернет», спілкування у мережі та мережевий етикет Преса та періодичні видання Телебачення і радіо
Сучасні технології в житті людини	Сучасні пристрої в житті та побуті Захист особистих даних Вплив науково-технічного прогресу на життя людини та довкілля Використання штучного інтелекту Вплив на довкілля, охорона навколишнього середовища

Робота і професія	Характеристика професій Нахили та здібності Вибір професії Професійні якості Сучасний ринок праці Професії майбутнього
Мистецтво	Кіно та театр: відвідування театру, кінотеатру; враження Література: вибір книг для читання; улюблений письменник, поет, книга, літературний герой; враження Музика: улюблені музичні стилі; музиканти, композитори, виконавці; відвідування концерту; враження
Україна	Українськість Основні пам'ятки історії та культури, зокрема пам'ятки міжнародного значення Природні чудеса України
Країни виучуваної мови	Основні пам'ятки історії та культури Культурне різноманіття Природні чудеса світу

4.2. Мовленнєві функції

Мовленнєві функції пояснюють намір мовлення. Вони реалізуються у ситуаціях в межах тематики ситуативного спілкування. Характерними є такі функції:

- описувати, розповідати, характеризувати
- запитувати та надавати інформацію
- розпитувати з метою роз'яснення та уточнення інформації
- пропонувати, приймати, відхиляти пропозицію
- висловлювати власні враження, почуття та емоції
- аргументувати власний вибір, погляд, думку
- просити про допомогу
- надавати оцінку подіям, ситуаціям, вчинкам, діям
- оцінювати стан речей, події, факти
- обмінюватись думками
- коментувати статистичні дані
- надавати інформацію та ставити запитання з метою уточнення інформації
- висловлювати власне ставлення до вчинків, думок, позицій інших людей
- порівнювати події, факти, явища
- приймати або відхиляти пропозицію
- вести дискусію, привертаючи увагу співрозмовника
- висловлювати власні переконання, думки, згоду або незгоду.

4.3. Орієнтовний мовний інвентар – лексика (рівень B1)

Лексичний матеріал добирається відповідно до контексту, тематики ситуативного спілкування, рівня опанування мови, що досягається, та в обсязі, достатньому для реалізації комунікативних намірів здобувачів освіти.

4.4. Орієнтовний мовний інвентар – граматики (рівень B1)

Мовний інвентар (граматика) є орієнтовним і добирається відповідно до контексту (комунікативної ситуації), потреб здобувачів освіти та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі граматичні теми.

4.4.1. Англійська мова

Категорія	Структура
Adjectives	Combining adjectives
	Compound adjectives
	Comparatives: with ‘(so) much’, ‘a (little) bit’, ‘and’, ‘even’
	Superlatives: complex noun phrases, ‘one of the’, ‘the best’ with noun and ‘to’-infinitive, with determiners
	Modifying: adjective phrase with noun, ‘enough’, ‘quite a’, ‘too’ + ‘to’-infinitive
Adverbs	Modifiers: time, place, degree, manner, linking, focus, organising, certainty, stance
Clause	Comparatives: than, as ... as, rather than, the best (that), the same ... as, so ... that, as if, as though, like, similar to
	Coordinated: multiple main clauses combined with conjunctions in a narrative context (e.g., either ... or)
	Imperatives: ‘do’ for emphasis, invitation, ‘let me’ for focus and introduction
	Relative: defining; non-defining; with ‘whose...’, ‘where...’, ‘why...’, ‘when...’
	Subordinated: reason, purpose, result, contrast
	Conditional: ‘if’ + Present simple to introduce a possible future condition; ‘if’ + Present continuous or ‘going to’ to introduce a possible plan; ‘unless’ + Present simple for exceptions; main clause with ‘could’ + ‘if’ + past simple for an imagined situation (suggesting); main clause with ‘would have’ + ‘if’ + past perfect simple for imagined situations in the past (often with regret)
Conjunctions	Coordinating: to combine clauses, either ... or, both ... and, neither ... nor
	Simple subordinating
Determiners	Articles: another, the other, no article
	Quantity: with plural nouns, with uncountable nouns, much and many (interrogative)
Future	Future continuous: affirmative and negative
	Future from a point in the past: be going to, would
	Will and shall: fixed plans, predictions, immediate plans
	Be going to: intentions, plans in the past, predictions

	Present continuous: future arrangements
	Present simple with 'as soon as'
Modality	Can: general truths and tendencies
	Could: ability, permission, possibility, suggestions
	May: permission
	Might: suggestions, possibility in the past, reported speech
	Must: deductions and conclusions, invitations, obligation and necessity, suggestions
	Ought: advice
	Shall: plans and intentions, seeking advice
	Should: ideal or desired situations, likelihood, regret
	Used to: no longer true
	Will: fixed plans, predictions
	Would: imagined situations in the past, indirectness, polite requests
Nouns	Common, collective, uncountable
	Complex noun phrases
Passives	Passive forms: Infinitive, Past simple, Present continuous, Present simple
Past	Past continuous: negative, questions, with adverbs in mid position, reason, repeated events
	Past perfect continuous: affirmative, background events, continuing events in the past
	Past perfect simple: affirmative, negative, after 'if' clauses, with adverbs, time up to then
	Past simple: affirmative, negative, questions, habitual states or actions, imagined situations after 'if', ordering of past events, regret
	Present perfect continuous: affirmative, questions, repeated continuing events, single continuing events
	Present perfect simple: affirmative, negative, questions, duration with 'since', with 'already' to emphasise that something is done, with adverbs in mid position, recent past, unfinished state or period of time
Prepositions	Simple, complex
Present	Present continuous: temporary repeated actions, events in progress, temporary situations
	Present simple: questions – 'yes/no', 'wh', tag; mental processes; with reporting and speech act verbs
Pronouns	Possessive, reflexive, demonstrative, indefinite, reciprocal, quantity
Verbs	Phrasal, patterns with verb + 'to' infinitive or '-ing' form
	Sequencing, organising, contrasting, adding
	Marking new knowledge (informal context)

Discourse markers in writing	Adverbs to indicate attitude and viewpoint
Reported speech	Reported statements
	Reported 'yes/no' and 'wh' questions
	Reported thought with 'wonder'
	Reported requests and commands

4.4.2. Испанська мова

Категорія	Структура
Adjetivo	El uso de "bueno, malo, grande"
	Las estructuras comparativas "más de, menos de, igual de"
	La concordancia del adjetivo con sustantivo
	Gradosdecomparación
	El grado superlativo absoluto
Adverbio	Adjetivo + mente, grados de comparación
	Gradosdecomparación
	De lugar, de tiempo y de modo
Artículo	Determinado, indeterminado, ausencia del artículo
	El neutro "lo"
Conjunción	ni... ni, así... como, también, tampoco, no sólo...sino también, ya...ya, bien...bien. sea... sea, ora...ora
Locuciones prepositivas	Gracias a, a pesar de, a partir de, en cuanto a, por culpa de
Oraciones condicionales	El tipo de oraciones condicionales
Oraciones exclamativas	Su uso
Perífrasis verbales	Deber+inf, ponerse a + inf., llegar a + inf., volver a + inf., dejar + inf
	Soler + inf., poder + inf., seguir/continuar+gerundio, llevar+gerundio, iniciar a + inf., tener + participio
	Ir + gerundio, andar + gerundio, quedar + gerundio
	Volver a, Tener que, Dejar de, Terminar de, Acabar de, Deber, Dejar, Ponerse a + infinitivo
	Iniciar a + Infinitivo, tener + Participio.
	Los verbos irregulares en Pretérito Perfecto Simple
Preposición	Con, sin, hacia, hasta y su uso
	Ante, tras, contra, según
	De lugar, de tiempo
	Las compuestas de lugar
	Locuciones prepositivas

Pronombre	Modo Imperativo Afirmativo + Pronombres
	Personales: Caso dativo y acusativo
	Los interrogativos
	Los indeterminados cualquiera, todo, alguno, cada, mismo
	Con + pronombrepersonal reflexivo
	Los relativos
	Los posesivos y sus formas
	Los negativos (nada, nadie, ninguno/a)
	Los indefinidos
	Los exclamativos
Sustantivo	Sustantivos compuestos
	El plural de los sustantivos compuestos
	Los sustantivos que se usan sólo en plural
	Los sufijos diminutivos
Verbo	Verbos con alternancia vocálica (volver, poder, contar, dormir, volar, encontrar, doler)
	Verbos con alternancia vocálica en Presente (seguir, pedir, repetir)
	Modo Indicativo
	Los verbos gustar, apetecer, encantar, divertir, importar en Presente de Indicativo
	Modo Imperativo Afirmativo (verbos regulares, irregulares y reflexivos)
	Imperativo negativo (verbos regulares e irregulares)
	Voz pasiva (ser + participio pasado)
	Pretérito Perfecto Simple, Pretérito Imperfecto y su uso
	Pretérito Perfecto Compuesto
	Pretérito Pluscuamperfecto de Indicativo y su uso
	Condiciona Simple (verbos regulares e irregulares)
	Concordancia de los tiempos en el Modo Indicativo
	Presente de Subjuntivo (y su uso)
	Futuro Simple
	El estilo directo e indirecto
	Las formas impersonales del verbo

4.4.3. Німецька мова

Категорія	Структура
Adjektiv	Adjektiv als Attribut
	Substantivierte Adjektive
	Steigerungsstufen der Adjektive (besondere Formen)
	Deklination der Adjektive
Adverb	Pronominaladverbien
	Steigerungsstufen der Adverbien

Präposition	Präpositionen mit Genitiv: außerhalb, innerhalb, unweit, während, infolge, wegen, trotz
	Präpositionen mit Dativ: aus, bei, nach, seit, von, mit, zu, ab
	Präpositionen mit Akkusativ, Dativ
Pronomen	Indefinitpronomen: nichts, etwas, jemand, einer, keiner, was
	Relativpronomen: der/das/die
	Fragepronomen: welcher, was für ein
	Indefinit Pronomen man
Satz	Konditionalsätze (wenn) und Temporalsätze (als, wenn)
	Attributsätze (der, die, das)
	Temporalsätze (nachdem)
	Temporalsätze mit als
	Lokalsätze mit Wo, wohin, woher
	Kausalsatz
	Sätze mit Konjunktion sondern
	Sätze mit Konjunktionen: darum, deshalb
	Kausalsätze mit weil
	Finalsatz
	Konditional und Temporal Sätze mit wenn
	Ob-Satz
Substantiv	Deklination: Ausnahme
	Eigename
	Verbalsubstantiv
	Substantive der fremden Herkunft
	Gebrauch der Substantive ohne Artikel
	Substantive im Genitiv
Verb	Hilfsverb werden. Futur I.
	Plusquamperfekt
	Präsens und Präteritum Passiv
	Infinitiv Konstruktionen statt ... zu und ohne ... zu
	Futur I
	Infinitiv aktiv mit zu/ohne zu
	Infinitiv Konstruktion um... zu + Infinitiv
	Konjunktiv II der Höflichkeit von haben
	Infinitiv Konstruktionen statt... zu + Infinitiv, ohne ... zu + Infinitiv
	Reflexivverben
Präteritum	
Zahlwort	Bruchzahlen

4.4.4. Французька мова

Категорія	Структура
Adjectif	Le pluriel, le féminin et le masculin des adjectifs
	L'accord des adjectifs
	Les adjectifs tout, tous, toute, toutes
	Les comparatifs de l'adjectif
	L'adjectif indéfini quelqu'un
	Les adjectifs qualificatifs (le genre, le nombre, la place de l'adjectif)
	Les adjectifs possessifs
Adverbe	Les comparatifs de l'adverbe
	L'adverbe de lieu, de manière, de temps
	Les adverbes de totalité tout, tous, toute, toutes
	Les adverbes qualificatifs, interrogatifs
Article	Les articles indéfinis, définis
	L'article partitif
	L'article contracté
Conjonction	Parce que, mais, où, que
La condition	Si+passé composé/présent ou futur ou impératif
L'hypothèse	Si + présent de l'indicatif
	Il+ imparfait/conditionnel présent
	Si+ imparfait/conditionnel présent
Le regret	Si+ plus-que-parfait/conditionnel présent ou passé
Négation	ne...pas, ne...plus, ne... jamais, ne...rien, ne...personne
Préposition	Les prépositions de temps
	Les prépositions de lieu
Pronom	Les pronoms personnels sujet
	Les pronoms COD et COI
	Les pronoms en et y
	Les pronoms relatifs simplesqui, que, dont ; où
	Les pronoms relatifs composés
	Les pronoms démonstratifs
	Tout, tous, toute, toutes
Restriction	Ne...que
Verbe	Le présent de l'indicatif
	Le futur simple
	Le futur proche
	L'imparfait
	Le passé simple
	Le passé récent
	Le passé composé
	Le plus-que-parfait

	Le passif
	Les formes impersonnelles (il y a, il faut, il fait, il est, il reste)
	Le conditionnel
	Le futur dans le passé
	Le gérondif
	Le participe passé
	L'impératif positif

5. Орієнтовний порядок планування навчання

Законодавство у сфері освіти надає педагогічним працівникам академічну свободу, зокрема й у плануванні освітнього процесу. Автономія вчителів ґрунтується на вільному виборі форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі. Під час календарно-тематичного та поурочного планування вчителі самостійно вибудовують послідовність досягнення очікуваних результатів навчання, враховуючи послідовність розгортання змісту в навчальній програмі.

Пропонований порядок є орієнтовним і помічним у плануванні. Він не обмежує академічну свободу педагогічних працівників.

- Виберіть тему ситуативного спілкування – Розділ 4.1.
- Визначте контекст у межах теми та змодельуйте комунікативну ситуацію – Розділ 4.1.
- Опишіть комунікативні мовленнєві уміння відповідно до конкретних очікуваних результатів програми – Розділи 3.1. – 3.3.
- З'ясуйте, які наскрізні вміння розвиватимуться засобами теми – Розділ 2.
- Окресліть результати учіння (комунікативні мовленнєві уміння + наскрізні вміння) наприкінці опрацювання теми.
- Доберіть стратегії та способи формувального та підсумкового оцінювання.
- Уточніть, які мовленнєві функції реалізовуватимуться у ситуації – Розділ 4.2.
- Спрогнозуйте відповідний мовний матеріал – Розділи 4.3., 4.4.

6. Прикінцеві зауваги

Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова 10-12 класи» для закладів профільної середньої освіти забезпечує умови для формування ключових компетентностей здобувачів освіти, зокрема й наскрізних умінь; розвитку комунікативних мовленнєвих умінь; набуття власної мовної самостійності задля ефективного спілкування в сучасному глобалізованому світі.

Важливим результатом успішного виконання Програми є не лише опанування мови на певному рівні, але й уміння використовувати мову в різних контекстах, підвищення конкурентоспроможності здобувачів освіти на глобальному ринку праці та у міжкультурному спілкуванні, розуміння культурних особливостей країн виучуваної мови.

Запорукою успіху будуть сучасні підходи до навчання, а саме: компетентнісний, контекстний, особистісно-зорієнтований, діяльнісний, рефлексивний, інтерактивний, спрямований на виконання автентичних завдань.

7. Список використаних джерел

1 Державний стандарт профільної середньої освіти : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. / Кабінет Міністрів України. – 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoho-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-250724>.

2 Типова освітня програма для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням : затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2025 р. № 765. / Міністерство освіти і науки України. – 2025.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-10-12-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-iaki-zabezpechuiut-zdobuttia-profilnoi-serednoi-osvity-za-akademichnym-spriamuvanniam>

3 Council of Europe (2020) Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume. Council of Europe Publishing, Strasbourg. [online] Available from: www.coe.int/lang-cefr. Accessed 11 May 2025.